

Arbetsmarknadsdepartementet
103 33 Stockholm

Matchningsanställningen – nya vägar till jobb (A 2014:D)

(A2015/881/A)

Sammanfattning

ISF begränsar sina synpunkter till sådana frågor som faller inom myndighetens ansvarsområde.

ISF menar att rapporten saknar en diskussion om hur en övergång till matchningsanställningen skulle kunna påverka målgruppens sjukpenninggrundande inkomst (SGI).

ISF ser positivt på ambitionen att utvärdera effekterna av anställningen genom en försöksverksamhet och att effektutvärderingen föreslås gjord genom randomisering på individnivå. ISF menar även att det förmodligen går att utforma försöket för att kunna svara på fler frågor och belysa fler aspekter än de diskuterade i rapporten.

6.1 Konsekvenser av förslaget

Rapporten nämner kort att 20 procent av dem som flödar in i sysselsättningsfasen inte får ersättning via aktivitetsstöd, men ISF efterfrågar en tydligare redogörelse för fördelningen över ersättningslag och ersättningsnivåer hos målgruppen. En sådan redogörelse gör det möjligt att bedöma hur stor andel av målgruppen som har en skyddad SGI sedan tidigare. För den del av gruppen som inte har rätt till socialförsäkringsförmåner på sjukpenningnivå, innebär en övergång till en matchningsanställning en möjlighet till att få SGI fastställd och därmed tillgång till inkomstrelaterade socialförsäkringsförmåner såsom till exempel sjukpenning.

ISF bedömer att andelen individer i målgruppen som lider av ohälsa är större än i arbetskraften i stort, vilket kan påverka deras arbetsförmåga negativt. En återgång i anställning från en långvarig period av arbetslöshet kan förvisso medföra positiva hälsoeffekter för individen. Men då delar av gruppen, i och med matchningsanställningen, kan utöka sitt försäkringsskydd, är det inte säkert att en positiv hälsoeffekt ger upphov till ett lägre sjuktal. Bedömningen om gruppens framtida användande av olika socialförsäkringsförmåner är dock svår att göra. Rätt till inkomstrelaterade socialförsäkringsförmåner eller till högre ersättningsbelopp från socialförsäkringen kan också inverka på användandet av andra förmåner,

såsom föräldrapenning på sjukpenningnivå eller av sjuk- eller aktivitetsersättning. ISF vill därför framhålla att det är viktigt att även diskutera eventuella konsekvenser för användningen av socialförsäkringen av förslaget om matchningsanställning.

3 Utvärdering

ISF ser positivt på ambitionen att anställningen ska gå att utvärdera och att utvärderingen ska göras genom randomisering på individnivå. ISF bedömer också att reformtillfället bör kunna utnyttjas för att studera fler frågor än de nämnda.

ISF anser att försöksverksamheten, utöver de aspekter som tas upp i rapporten, även ger möjlighet till utökad kunskap kring drivkrafterna hos individerna i målgruppen för att delta i en matchningsanställning. Som diskuterats ovan kan målgruppen för anställningen innefatta individer med olika ersättningsnivåer och försäkringskydd i sysselsättningsfasen. Det innebär att det inom gruppen finns skillnader i vad en övergång till en matchningsanställning skulle innebära för individens disponibla inkomst och tillgång till inkomstrelaterade socialförsäkringsförmåner.

Det framgår inte tydligt utifrån direktiven varför målgruppen bör begränsas till de individer som i sysselsättningsfasen har rätt till aktivitetsstöd. ISF ser tvärtom en fördel i att de utan aktivitetsstöd i sysselsättningsfasen inkluderas, eftersom experimentet då kan användas till att studera hur effekterna skiljer sig åt mellan olika grupper, vars ersättningar förändras olika mycket i samband med anställningen.¹ Med det upplägget kan försöket svara på frågan om motivationen till att delta i matchningsanställningen beror på graden av ekonomisk vinning av att delta.

Därför menar ISF att utvärderingen inte bör begränsa sig till personer med aktivitetsstöd och frågan om denna grupp har kommit närmare arbetsmarknaden, utan bör inkludera samtliga individer som går över till sysselsättningsfasen. ISF menar även att om målgruppen för anställningen endast innefattar individer som är motiverade bör utvärderande instans ha i åtanke att slutsatserna av utvärderingen inte självklart kan generaliseras till övriga långtidsarbetslösa.

Utvärderingen bör även kunna svara på frågor kring hur användandet av socialförsäkringsförmåner såsom sjukpenning, föräldrapenning, sjuk- eller aktivitetsersättning påverkats samt om studieval och hälsoutveckling påverkas. För dem som får anställning på den reguljära arbetsmarknaden bör utvärderingen vidare studera hur väl arbetet stämmer överens med individernas tidigare erfarenheter och utbildning.

Ett möjligt problem med experimentet såsom det är utformat är att kontrollgruppens beteende kan komma att påverkas. Anledningen är att den utformning av matchningsanställningen under försöksperioden som

¹ Då gruppen utan aktivitetsstöd utgör en mindre andel av inflödet i sysselsättningsfasen, kan målgruppen delas in i undergrupper där den underrepresenterade gruppen ges en större sannolikhet till deltagande.

föreslås av arbetsgruppen förutsätter upphandling av tjänsten som matchningsaktör, vilket gör experimentet geografiskt koncentrerat till ett fåtal platser i Sverige. Om dessa områden är begränsade avseende antalet potentiella deltagare, är risken stor att individerna i kontrollgruppen får kännedom om att individerna i behandlingsgruppen erbjudits en matchningsanställning. För delar av målgruppen kommer en matchningsanställning innebära en förbättrad ekonomisk situation och ökat försäkringskydd, vilket kan leda till att individer i kontrollgruppen upplever sig som förfördelade. Detta kan i sin tur bland annat påverka sökbeteendet hos kontrollgruppen.

Implementeringen bör i möjligaste mån styras till att bli så likvärdig som möjligt i de olika försöksregionerna. I annat fall kan den variation som uppstår av olika implementeringstakt i de olika regionerna innebära problem för tolkningen av utvärderingsresultaten. Detta ställer även höga krav på att dokumentationen av försöksverksamheten blir korrekt.

Detta yttrande har beslutats av generaldirektör Per Molander. Tove Eliasson har varit föredragande. I beredningen har också Kristian Persson Kern deltagit.

Per Molander
Generaldirektör

Tove Eliasson
Utredare

